

Schoorsteenslachtoffers

Henk de Jong [collectie-adviseur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; h.f.dejong@chello.nl]

▲ Het huis, met links de betreffende schoorsteen. (Henk de Jong)

Vogels kunnen slachtoffer worden van het verkeer, van het vliegen tegen ramen en hoogspanningsmasten maar wat minder voor de hand ligt: van schoorstenen. Sommige vogelsoorten hebben de gewoonte om schoorstenen als broedholten te gebruiken. Bij gebrek aan natuurlijke nestholten hebben cultuurvolgers, zoals duiven en kauwtjes, de menselijke bewoning opgezocht om hun nesteldrang te bevredigen. Zo worden in gebruik zijnde schoorstenen elk jaar ontdaan van roet, maar ze moeten ook - indien niet beschermd door vogelkappen - bevrijd worden van nestmateriaal.

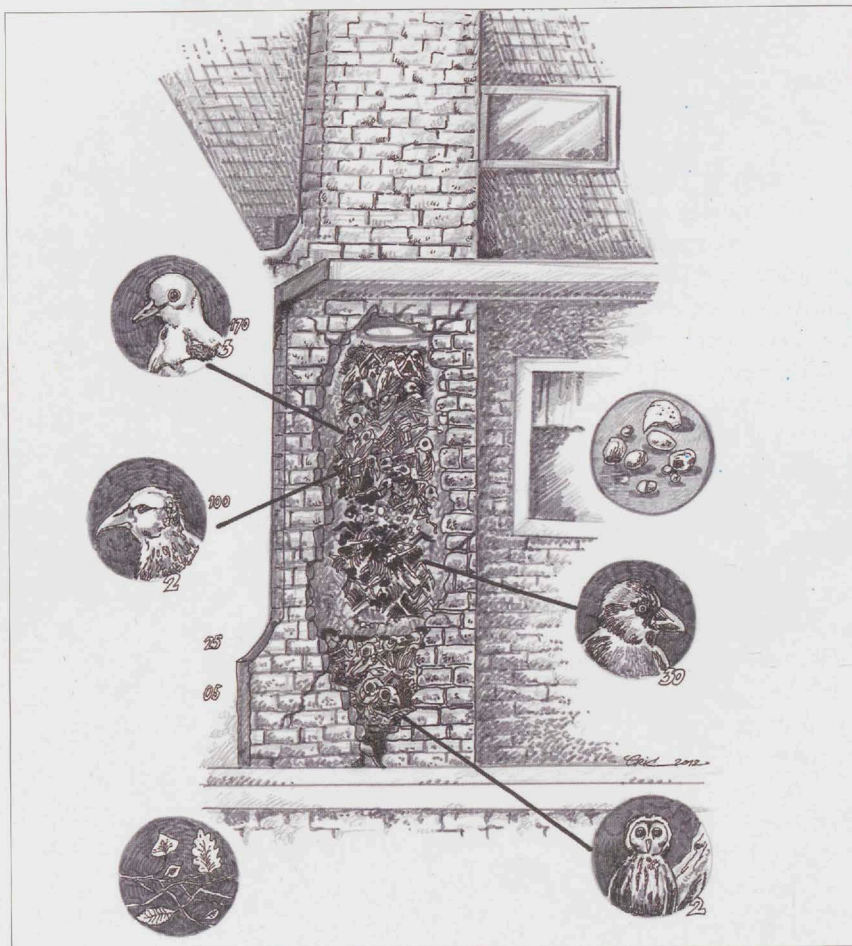
In de zomer van 2012 was ik getuige van de sporen van de drama's die zich vele jaren lang moeten hebben afgespeeld in een in onbruik geraakte schoorsteen. Op een onder monumentenzorg staande voormalige middenstandswoning van de DRU-fabriek (Diepenbroek en Reigers te Ulft) in Gendringen staat een schoorsteen, met een hoogte vanaf de schouw tot het uiteinde van ruim acht meter. De schoorsteen is vanaf 1928 in gebruik geweest en sinds de aanleg van centrale verwarming (omstreeks 1970, nu meer dan 40 jaar geleden) in onbruik geraakt.

Zeker 37 skeletten

In de actieve periode is het rookkanaal via een vuilvang schoonge-

houden, maar nadien niet meer. De schoorsteen werd nu een mooie nestplaats. De plek bleek letterlijk een valkuil te zijn. Vogels kunnen namelijk

moeilijk rechtstandig omhoog vliegen. Zat een vogel eenmaal in de schoorsteenpijp, dan restte hem maar één richting, die van de zwaartekracht. De naar beneden gekukelde vogel kwam er dan niet meer uit en stierf een jammerlijke dood. Dit drama heeft zich die veertig jaar vele malen voorgedaan. Bij het leeghalen van de vuilvang in september 2012, konden zeker 37 vogelskeletten worden herkend. Vogelanatomen van Het Natuurhistorisch konden van de schedels en skeletresten de volgende soorten en aantallen onderscheiden: dertig adulte en juveniele kauwtjes (*Corvus monedula*), drie adulte hollen-duiven (*Columba oenas*), twee adulte spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) en twee adulte bosuilen (*Strix aluco*). Allemaal soorten waarvan bekend is dat ze in schoorstenen broeden.

▲ Schematisch overzicht van de opeenhoping van vogelskeletten in de onderste 170 cm van de schoorsteen. (Eric van der Heijden)

▲ Een greep uit de gevonden vogelskeletten. (Kees Moeliker)

Opvallende gelaagdheid

In de 170 centimeter hoge kolom van skeletten kon van beneden naar boven de volgende gelaagdheid worden onderscheiden. 0 - 5 cm: twee bosuilskeletten ingebed in fijn stof, vermengd met zand en cementresten; 5 - 25 cm: uit elkaar gevallen skeletten met duidelijke schedels; 25 - 100 cm: karkassen van voornamelijk kauen dikwijls zonder schedel; 100 - 170 cm: complete skeletten, waarvan de bovenste mummie nog het halfvergane verenkleed droeg.

Daarnaast werd nestmateriaal van voornamelijk populier, eik en els gevonden, en het papieren bonnetje van een lokale slager. Verder de nodige voedselresten zoals kersenpit-ten, walnoten, hazelnoten en eikels, en de eierschaal van een kauw.

Andere slachtoffers

In de literatuur is nauwelijks iets terug te vinden over dergelijke vondsten. Alleen als de slopershamer gehanteerd wordt, komen schoorsteenslachtoffers te voorschijn. Dan moeten ze nog opgemerkt worden en spectaculair genoeg zijn om gedocumenteerd te worden, zoals het skelet van Joseph Schexnider dat in 2011 ruim 27 jaar na diens verdwijning werd teruggevonden in een schoorsteen. Of de resten van een postduif die in november 2012 werden gevonden in een rookkanaal van een woonhuis in Engeland. Aan

de poot zat in een buisje een minstens 65 jaar oude geheime code uit de Tweede Wereldoorlog. Veelvuldig zijn de meldingen waarbij vogels die in schoorstenen zijn beland, bevrijd worden uit hun benarde posities, vaak door speciale hulpdiensten die zelfs getraind zijn in de klimsport.

Voor schoorstenen zijn er afdoende middelen in de handel om vogels, maar ook andere dieren buiten de pijp en de vuurplaats te houden. In Noord-Amerika worden zelfs speciaal ontworpen 'swift towers' geïnstalleerd om het massale invliegen van schoorsteen-gierzwaluwen (*Chaetura pelagica*) in 'rokende' schoorstenen tijdens de

trektijd te voorkomen.

Na het ruimen van het knokelhuis in Gendringen konden eindelijk de noodzakelijk dakreparaties plaatsvinden. De vogelskeletten zijn onder aanwinstnummer 12-076 in de museumcollectie opgenomen. ◀

Assurantie-Adviesbureau

A.K. Bakker Bloem

Makelaar in Assurantiën

- schadeverzekeringen
- levensverzekeringen

- pensioen
- hypotheek
- bankzaken

En wilt u uw huidige verzekeringen eens kostenloos laten controleren?

Is de waarde van uw verzameling nog wel up-to-date?

Bel ons voor een afspraak. Een telefoontje is zo gepleegd!

Pruimendijk 164
2989 AL Ridderkerk

T: 0180 - 425608
F: 0180 - 430186
E: info@bakkerbloem.nl

Verrekeningsperiode voor de bank

Keuze-
deposito
1 jaar vast
3,25%

Ja, u krijgt altijd een
aantrekkelijke spaarrente

RegioBank

